

Czesław Miłosz

Czesław Miłosz va néixer el 30 de juny del 1911 a Seteiniiai, Lituània. Va ser cofundador del grup literari Zagary, i va fer el seu debut el 1930. En aquesta dècada va publicar dos volums de poesia i va treballar a la ràdio polaca. El 1951 es va instal·lar a França i va escriure diversos llibres en prosa. Una dècada després es va mudar a Berkeley, Califòrnia, on va exercir de professor de llengües i literatura eslaves. El 1980 va guanyar el premi Nobel de Literatura. Va morir l'agost del 2004.

Autor_Czeslaw Milosz

Traducció_Xavier Farré

Editorial_Proa

Pàgines_296

El Goethe del segle XX

Jordi Llavina

L'any 1980, el poeta lituà d'expressió polonesa Czesław Miłosz va rebre el premi Nobel de literatura pel conjunt de la seva obra. Poeta, traductor, assagista, narrador... sobretot serà recordat com a poeta, la part fonamental d'una obra extensa, rica, llastada de vida.

De molta vida, sí. Com, posem per cas, Elias Canetti –de qui recomano amb fervor els seus tres volums memorístics, publicats per Proa–: tots dos, Canetti i Miłosz, fills de cruïlles culturals (cruïlles, per entendre'ns, de més de dos camins que s'han trobat), amb una cama a una banda de la frontera i l'altra, a l'altra banda. Miłosz escriu en polonès, neix en una societat en què es parla lituà, en una zona que forma part de l'imperi rus, rep la influència de la cultura jueva i tampoc no és immune a la irradiació de la cultura bielorusa. En el discurs d'investidura que va pronunciar a l'Acadèmia sueca arran de la concessió del Nobel l'any 1980, Miłosz va recordar aquesta amalgama d'elements en la formació de la seva consciència intel·lectual i moral i en el seu naixement com a poeta: “És meravellós haver nascut en un petit país on la Naturalesa se'ns mostrava a escala humana i on les diferents llengües i cultes religiosos havien coexistit durant segles”. El discurs també va aprofundir en les grans nafres que han solcat el mapa d'Europa durant el segle XX i, més o menys veladament, aportava una poètica personal: l'autor líric ha de buscar el sentit de la realitat, però la realitat complexa que busca el poeta és esmunyedissa, difícil d'aferrar. Miłosz, d'altra banda, sempre ha criticat els poetes que han fet de la seva obra un pamflet polític i ideològic.

L'any 1951 trenca els lligams amb el partit comunista. Arriba, exiliat, a una França dominada per Sartre i la seva obsessiva adhesió soviètica. Farà el salt als Estats Units –com Brodsky, un poeta metafísic ben diferent de Miłosz–. És per tot això, per aquest element de la vida individual determinat pels grans processos ideològics de la història del segle XX, que el traductor Xavier Farré destaca el factor de la contradicció com a motor i estímul de moltes de les obres del poeta. “Miłosz, d'una tirada, traspasa totes les poètiques del segle XX, i fulmina el postmodernisme”.

La llarga vida de Miłosz contribueix, sens dubte, a la densitat de la seva poesia i a la varietat de registres de la seva expressió lírica, però també narrativa. L'antologia de Farré abraça un període de més de mig segle, amb dues dates extremes molt significatives: el 1945 per al començament i el 2000 per a la cua.

Sembla mentida, però fins fa quatre dies no hi havia cap llibre de Miłosz disponible en la nostra llengua (de Brodsky, si no m'erro, tampoc). En aquesta vasta antologia que hem d'agrair a la constància i al treball devot de Xavier Farré, hi ha, em sembla, tres idees que es van repetint en poemes d'èpoques diferents del lituà. D'una banda, l'eficaç desconfiança en el llenguatge davant la necessitat d'expressar alguna cosa de consistent i perdurable (“el que dura ho funden els poetes”, va escriure Hölderlin). Com en aquell recurs retòric anomenat *litote* (afirmar negant), Miłosz aconsegueix, així, cotes d'expressió molt altes, que en traducció s'esvaeixen una mica. Aquesta és una idea. La segona, com no podia ser d'una altra manera, la idea de l'exili. “Diu el pare que tot això és Europa”, escriu en el poema “Des de la finestra”, en què el continent es compara amb l'entorn tan pròxim de la infantesa del poeta i amb alguns elements quotidians: una gibrella, les plomes perdudes d'unes oques, la casa dels gossos... Doncs bé, aquella Europa pròxima, el país del cor, es perdrà i ja no es tornarà a recuperar mai més. Miłosz ho va deixar anotat en desenes de versos.

I la tercera idea-força és, per descomptat, la del sofriment humà. L'home pateix –i l'home que travessa fronteres dels poemes de Miłosz, aquest home endut per la riuada del segle, encara més. Però en els seus poemes sempre hi ha una constant: el desig de transcendir aquest patiment, l'angoixa, el mal del segle. “Miłosz –escriu el traductor al pròleg– ha creat un nou tipus de poesia basada en la distància, en la reflexió, en la ferma creença que existeixen uns valors”. La publicació d'aquest volum constitueix un esdeveniment, i no pas petit, en la nostra vida editorial.